

МИЛЕНА М. НИКОЛИЋ*

Елнос БЛ доо
Београд

УДК 341:341.7/.8
Пегледни рад
Примљен: 22.08.2016
Одобрен: 28.09.2016
Страна: 381-392

УЛОГА И ЗНАЧАЈ ПОЧАСНИХ КОНЗУЛА

Сажетак: Рад анализира установу почасног конзула, са посебним освртом на његову улогу и значај у пракси. На почетку рада представљен је кратак историјат установе, значење израза „почасни конзул” и проблематика кодификације ове установе. Посебна пажња посвећена је улогама, функцијама, привилегијама и имунитетима који прате почасног конзула. Рад посматра установу почасног конзула кроз призму међународног права, излажући одредбе Бечке конвенције о конзуларним односима из 1963.године. Такође, објашњава функције, права и обавезе почасних конзула према домаћем праву, анализирајући Правилник о почасним конзулима из 2009.године. На крају, кроз набрајање критика и приговора, али и позитивних страна ове установе, изведен је закључак о значају постојања почасних конзула у пракси.

Кључне речи: почасни конзул, каријерни конзул, конзулат, Бечка конвенција о конзуларним односима, Правилник о почасним конзулима

Увод

Иако саставни део дипломатије и дипломатске службе, конзуларна делатност је у многим државама увек добијала много скромнији статус без обзира на чињеницу да управо ова служба штити права, интересе и решава по захтеву милиона људи који свакодневно користе њене услуге.

У светлу ове чињенице и установи почасног конзула је посвећена несразмерна пажња у односу на њен значај у пракси. У теорији се ретко срећу радови који се баве овом темом, изузев ако не обрађују неку ширу тему, као на пример установу конзула опште.

Бечка конференција о конзуларним односима из 1963.године је кодификовала конзуларно право, а уједно и регулисала прецизније статус почасних конзула, док је код нас тек 2009.године Правилник о почасним конзулима (Правилник о почасним конзулима, Службени гласник, бр.72/2009) прописао функције и конзуларне послове које почасни конзул обавља.

* milena.nikolic@elnosgroup.com

Стога је циљ рада да скрене пажњу на само постојање установе почасних конзула, а посебно на улогу и значај који овај институт носи у пракси.

Значење израза „почасни конзул”

Историјски гледано, установа почасних конзула је веома стара, настала још у средњем веку на Леванту и Медитерану, за време крсташких ратова. Сама установа је много старија од установе сталних дипломатских мисија (Biswanath, 1979: 201).

Неколицина аутора сматра да установа конзула потиче из античког периода. По њима ова установа води порекло од магистрата¹ које су именовали стари Грци, који су живели у Египту, а који су судили међусобне спорове на основу сопствених закона. У Грчкој су постојали протестати и проксени, који су били посредници у правним и политичким односима између странаца који су живели у Грчкој и локалних државних органа (Graham, 1952: 277-280).

Развоју института почасних конзула и конзуларне службе допринео је и режим капитулације (Fauchile, 1926: 113). Реч је о уговорима европских држава са читавим низом нехришћанских држава на Истоку и Северној Африци, на основу којих су Европљани у тим земљама имали привилегован положај.

Савремена класификација конзула на почасне и каријерне, у међународном праву извршена је у XIX веку.

Конзули по звању или државни службеници (*consules missi*) су стални службеници државе која их шаље на службу у иностранство ради обављања искључиво конзуларних функција као редовно њених држављана. Са друге стране, почасни конзули или конзули изабрани на лицу места (*consules electi*) стално бораве у држави и месту свог конзуларног седишта, најчешће се баве трговином или неким другим корисним занимањем. Углавном су држављани државе пријема, док су у пракси јако ретко и држављани неке треће државе или државе именована (Бабовић, 1962: 102).

Широко прихваћен израз „почасни конзул” није сасвим прецизан. Чињеница је да се израз односи на конзула коме конзуларна служба није редовни посао, међутим сам термин „почасни” може довести до одређених недоумица. Наиме, иако се ради о конзулима који своју делатност обављају из почасти, тумачење да они то потпуно чине без накнаде не одговара животној стварности ове установе, с обзиром да постоје поједине врсте накнаде. Из наведених разлога ни изрази „плаћени” и „неплаћени” конзули не би остали без критике. Израз „трговачки конзул”, који је највероватније повезан са самом историјом настанка ове установе, данас не би био адекватан имајући у виду велики број почасних конзула који се не баве овом делатношћу. Често коришћеним изразима у литератури „каријерни” и некаријерни, конзули морао би се приговорити критеријум каријере јер поједини каријерни конзули ову делатност обављају само привремено, примајући се у државне службе на крат-

¹ Судија трговачког суда

ке периоде. Неретко се могу сусрести и изрази „изабрани конзул” или „професионални конзул”, означавајући конзуле по звању.

Но, без обзира на назив који носе, међународно право је почасне конзуле и каријерне конзуле по статусу изједначило, док сама пракса, привилегије, имунитети и функције непобитно указују да почасни конзули немају иста права као каријерни.

Положај института почасног конзула приликом кодификације конзуларног права

Кодификацију конзуларног права прати и проблематика везана за улогу и оправданост постојања института почасних конзула. Прве расправе заузеле су негативан став по питању постојања овог института, тежећи ка његовом укидању и умањењу значаја почасних конзула.

Фиоре у свом Кодексу из 1890.године наводи да почасни конзули спадају у „нижу класу” у односу на каријерне и да све привилегије и имунитети које међународно право и међународна пракса даје конзулима припадају само каријерним конзулима. У истом духу, Институт за међународно право на свом заседању у Венецији 1896.године у свом Правилнику о конзуларним имунитетима прописује да је назив конзул предвиђен само за каријерне конзуле, док је конзуларни агент почасни конзул (Лопичић, 2006: 273).

У Друштву народа било је покушаја да се изврши кодификација конзуларног права. У извештају Поткомитета стручњака наводи се да почасни конзули не би требало да постоје. Ово је први званични покушај једне међународне организације да се на међународном плану унесе једнообразност у правни положај конзуларних представника (Бабовић, 1962: 106).

Без обзира на бројне препреке, институт почасних конзула у међународном праву данас је општеприхваћен. Велики број приговора и даље стоји, међутим значај ове установе у пракси и даље оправдава опстанак почасних конзула.

Најразрађенији и најдокументованији предлог доктринарне кодификације, Харвардски нацрт о правном положају и дужностима конзула из 1932.године, приликом одређивања дефиниције појма „конзул” не прави никакву разлику између конзула од каријере и почасних конзула. У коментару се наводи да без обзира на њихов назив дужности, привилегије и имунитети су у начелу исти.

Комисија за међународно право Уједињених нација која је радила на кодификацији конзуларног права 1956.године одлучила је да се питање почасних конзула уопште не поставља. У складу са тим, свака држава је слободна да одлучи да ли ће именовати или примити почасне конзуле, али обавезана општеприхваћеним правилима уколико се одлучи на признање ове установе.

Овај став прихватила је и Бечка конзуларна конференција о конзуларним односима из 1963.године. Доношењем Бечке конзуларне конвенције 1963.године конзуларно право је коначно кодификовано од стране

међународне заједнице. Прописивањем постојања две врсте конзуларних функционера: конзуларних функционера од каријере и конзуларних почасних функционера у члану 1. став 2, као и одредбама главе III (члан 58-68) које се односе на почасне конзуле, институт почасних конзула подигнут је на виши ниво (Бартош, 1963: 171).

Привилегије и имунитети почасних конзула

У међународном праву статус почасних конзула и њихових конзулата регулисан је Бечком конвенцијом из 1963.године, главом III, члановима 58-68. Привилегије и имунитети увек потичу од државе именована (Lee, 1966: 164), и то су идентичне привилегије и имунитети које међународно право генерално додељује конзулима од каријере, с тим да се један број истих односи и на почасне конзуле.

Знатно мањи број и ужи обим привилегија и имунитета који се додељује почасним конзулима представља само неопходан минимум за несметано вршење конзуларних послова. Стога није неоправдано тврдити да правни основ привилегија и имунитета почасних конзула не лежи у функционалној неопходности, као што је случај код каријерних конзула. Регулисањем ових питања првенствено се штити држава именована.

Бечка конвенција о конзуларним односима детаљно регулише ову материју коју је поделила на три дела: привилегије и имунитете везане за конзулат којим руководе почасни конзули, привилегије и имунитете везане за самог почасног конзула и извесна ослобођења.

Чланом 59. Бечке конвенције о конзуларним односима из 1963 (Vienna Convention on Consular Relation, United Nations, Treaty Series, vol.596). предвиђено је да држава пријема предузима све потребне мере заштите конзуларних просторија конзулата којима руководи почасни конзул. То подразумева спречавање да се у њих продре силом или да буду оштећене, као и да буде нарушен мир конзулата или умањено његово достојанство (Леви, 1963: 240-241). Конзуларне просторије којима руководи почасни конзул не уживају неповредивост, па државни органи могу ући у ове просторије без посебног одобрења конзуларног функционера.

Конзуларне просторије којима руководи почасни конзул ослобођене су пореза и такса свих врста, изузев такса које се убирају као накнада за учињене посебне услуге (Vienna Convention on Consular Relation, United Nations, Treaty Series, vol.596). Оваквим дефинисањем закључује се да нема одступања у односу на конзулат којим руководи каријерни конзул. Неопходни услов је да се просторије користе за обављање конзуларних функција.

Општепризнат принцип међународног права је неповредивост конзуларне архиве и докумената (Vienna Convention on Consular Relation, United Nations, Treaty Series, vol.596), у свако доба и ма где се налазиле. Једини услов је одвојеност од других списа и докумената, посебно од приватне преписке шефа конзулата и сваког лица које ради са њим. Вршење функције почасног конзула

било би немогуће без одвајања службене архиве од приватне и друге пословне документације и преписке.

Ослобађање од царина предвиђа да држава пријема одобрава увоз и даје ослобођења од свих царина, такса и других дажбина (Vienna Convention on Consular Relation, United Nations, Treaty Series, vol.596), изузев трошкова ускладиштења, превоза и трошкова за сличне услуге, за следеће предмете, под условом да су они намењени искључиво службеној употреби у конзулату којим руководи почасни конзуларни функционер: грбове, заставе, натписе, печате, жигове, књиге, службене формуларе, канцеларијски намештај, канцеларијски материјал и прибор и сличне предмете које конзулату шаље држава именована или се испоручују на њен захтев. Држава пријема ће у циљу нормалног функционисања конзулата којим руководи почасни конзул дозволити увоз и ослободити од царина, пореза и других дажбина и такса све предмете намењене службеној употреби (Леви, 1963: 241).

По међународном праву и Бечкој конвенцији о конзуларним односима из 1963.године (Vienna Convention on Consular Relation, United Nations, Treaty Series, vol.596), почасни конзул не ужива кривичноправни имунитет. Уколико је против њега покренут кривични поступак, он је дужан да се појави пред надлежним судским или другим органом. Због његовог службеног положаја овај поступак се води са дужним поштовањем и тако да се што мање омета вршење конзуларних функција. Стога се може рећи да то није имунитет почасног конзула, него пре имунитет државе именована, која на овај начин обезбеђује заштиту својих службених аката.

Бечка конвенција предвиђа и заштиту почасног конзула која је повезана са његовим службеним положајем (Vienna Convention on Consular Relation, United Nations, Treaty Series, vol.596). Без ове заштите вршење конзуларних функција било би немогуће. Државе би требало да поступају са дужним поштовањем према почасном конзулу, као и да предузимају све одговарајуће мере да би се спречила свака повреда њихове личности, слободе и достојанства.

Почасни конзули су ослобођени од свих пореза и такса на накнаде и дохотке које примају од државе именована за вршење конзуларних функција (Vienna Convention on Consular Relation, United Nations, Treaty Series, vol.596). Држава пријема ослобађа почасне конзуларне функционере сваког личног давања и сваке јавне службе, ма какве природе она била.

Мимо теорије, која недвосмислено указује на узак обим привилегија и имунитета почасних конзула, у пракси постоји још један проблем који прати почасне конзуле и уједно доприноси таквом стању. Наиме, за разлику од каријерних конзула, почасни конзули су често држављани државе пријема и подвргнути су њеном законодавству као и сви остали грађани. Неоправдано би било, само из разлога обављања функције почасног конзула, издвојити га од осталих држављана и пружити му неприкосновеност. То се и не чини, већ се почасном конзулу пружа лична заштита, посебно потребна у време затегнутих односа државе пријема и државе именована.

Улога почасних конзула у савременом међународном праву

Међународно право у начелу не прави разлике у погледу функција почасних конзуларних функционера у односу на каријерне. Међутим, у пракси функције које обављају почасни конзули су мање како по броју тако и по обиму (Леви, 1963: 240).

Најзначајнија улога почасних конзула везана је за послове привредне и економске сарадње, а у последње време утицај ове установе веома је јак у области туризма, културе, просвете и спорта (Rousenu, 1980: 219). Неизоставан је закључак да улога почасних конзула у обављању функција јавноправног карактера изостаје. Заправо, њихова улога потпуно је искључена из свих функција које захтевају познавање унутрашњег права државе именовања с обзиром да су они за ове послове нестручни, пре свега бирани из редова слободних професија.

Стога не чуди што најзначајнији акт који регулише статус почасних конзула на међународном нивоу, Бечка конвенција о конзуларним односима, ни једном речју не спомиње улоге нити функције почасних конзула и конзулата којима они руководе.

О функцијама ове установе највише се може закључити из праксе. Међутим, како државе углавном немају прописе о томе, пракса остаје доста неуједначена, па би евентуална листа ових функција била доста генерализована и површна².

Најважнија улога почасних конзула је у општем унапређењу односа, са посебним нагласком на привредно-трговинске односе и општу заштиту права и интереса државе именовања у држави пријема. Обим и врста функција које треба да обавља почасни конзул односно конзулат којим руководи утврђује се уговором између њега и министарства иностраних послова или на основу једностраног овлашћења министарства. Права и дужности које почасни конзул на тај начин преузима, свакако су у складу са две чињенице: почасни конзули су људи слободних професија и почасни конзули не примају плату, већ делатност обављају из почаста, друштвеног утицаја и симпатија према држави именовања. Стога је логично очекивати да они не преузимају тежак и одговоран терет вршења свих конзуларних функција (Митић, Ђорђевић, 2007: 229).

Коначну листу функција, послова, овлашћења, у сваком случају одређује држава именовања, па је препоручљиво да држава именовања приликом захтева³ за прихватање почасног конзула истовремено обавести државу пријема о функцијама које ће тај конзул да врши, избегавајући унапред евентуалне неспоразуме и спорове.

Како се детаљније није бавила ни самим функцијама, Бечка конвенција о конзуларним односима није посебно уредила ни питање конзуларног подручја

² У теорији и пракси је мање више постигнута сагласност по питању улога и функција каријерних конзула, па се то питање ни не поставља.

³ Захтев за егзекватуру

конзулата којима руководе почасни конзули, односно да ли ови конзулати морају да имају сопствено конзуларно подручје или њихово подручје може да се поклапа или да буде у оквиру конзуларног подручја конзулата државе именована којим руководи каријерни конзул. Док одређене државе не дозвољавају преклапање ових подручја, друге државе, полазећи од тога да почасни конзули обављају само специфичне функције, дозвољавају да на једном подручју постоје и делују оба конзулата (Richsteig, 1994: 139).

Дакле, међународно право не улази у питање функција почасног конзула. Општеприхваћен став је да су његове функције уже и малобројније. Пракса показује да понекад почасни конзули обављају само најједноставније конзуларне функције, а најчешће се њихова улога своди на конзуларне послове који не носе велику одговорност.

Међутим, када су у питању послови привредно-економског и културног карактера, веома је важно напоменути да почасни конзули поседују не само довољну стручност, него и већу од каријерних конзула, с обзиром да имају одређени пословни углед и статус на страном тржишту. Може се рећи и да је управо због тих функција, установа почасних конзула и настала, док хендикеп у обављању регуларних конзуларних послова, у виду непоседовања адекватног правничког и другог потребног административно-правног знања, доводи до сужавања функција почасних конзула.

Критике установе почасног конзула

Проблематика кодификације конзуларног права и саме установе почасног конзула, о којој је већ било речи, као и нејасно опредељена правна природа почасних конзула допринели су да у доктрини ова установа буде често критикована. Углавном се износе исти приговори: немање довољно стручне спреме ради обављања својих задатака, основно занимање које је приватног карактера, немогућност државе именовања да увек у потпуности одговара за његов рад с обзиром да у највећем броју случајева он није њен држављанин, као и да услед односа према држави коју заступа, односно према држави у којој врши конзуларне функције, он није у стању да слободније и самосталније иступа у односу на месне органе власти са којима општи (Бабовић, 1962: 104).

Као последица немања квалификације и искуства за обављање конзуларних послова јављају се грешке које је тешко исправити. Стога почасни конзули обављају најпростије конзуларне послове, као на пример помоћ трговачким бродовима. Држава именовања утврђује обим конзуларних послова, па има и могућност да исте усклади са стручношћу почасног конзула. Уколико би се, рецимо, посматрала функција јавнобележничког карактера, тада би ова критика имала јак основ. Са друге стране, на пољу културе, привреде, спорта или уметности могуће би било очекивати и већу компетенцију почасног у односу на каријерног конзула. У пракси се често овај хендикеп решава комбинацијом установе почасног и каријерног конзула.

Секундарни карактер конзуларних послова је мета честих критика ове установе. Почасни конзул има своје основно занимање, које му пружа главне приходе, па сама функција почасног конзула које се прихвата најчешће има привремени карактер. Имајући у виду овакву ситуацију, мало је вероватно очекивати да ће се он у потпуности посветити конзуларни пословима.

Изузетну опасност приликом обављања делатности почасног конзула представља потпуно вероватно постојање пристрасности у корист обављања редовне делатности. Добијени повлашћени положај несумњиво представља велико искушење. Уједно, почасни конзул се излаже свим опасностима трговине, па евентуални морални пораз и посрнућа у главној делатности могу узроковати нарушавање достојанства владе чије поверење ужива.

За каријерне конзуле установљен је велики број привилегија и имунитета, с обзиром на страну држављанство у односу на државу пријема. Са почасним конзулима то најчешће није случај. Стога почасни конзул у односу са локалним властима има мању дозу самосталности, па је чест случај комуникације преко каријерног конзула.

Највећи број приговора несумњиво стоји, посебно јер произилазе из дуализма делатности почасног конзула. Чињеница је и да одређени број држава овај институт не прихвата. Међутим, именовање и пријем почасних конзула представља општу појаву, посебно у оним државама које имају развијену поморску трговину или су земље са повећаном емиграцијом становништва.

Значај установе почасних конзула

Сви наведени приговори, негирања и укидања ове установе не могу да умање значај који она има у развијању привредних и трговински односа. Допринос почасних конзула савременој дипломатији, у том смислу, веома је драгоцен. О томе сведочи и број конзулата којима руководе почасни конзули, који има превагу у односу на ове друге, којима руководе каријерни конзули.

Колико је интересовање кандидата за почасне конзуле показује податак да у Минхену око 300 познатих пословних људи „чека” на упражњена места почасних конзула, чији је број у Баварској три пута већи од броја каријерних. По давним подацима из 1997.године, Савезна Република Немачка имала је у свету више од 400 почасних конзула, Велика Британија 238, Аустрија 140, Швајцарска 120, Бразил 113, а у Аустралији, од укупно 15 италијанских конзулата, 9 је било под руководством почасних конзула (Гуменјук, 1998: 80). Међутим протеклом времена, овај број се повећава у корист почасних конзула. Према подацима из 2014.године Народна Република Монголија има 43 почасних конзула широм света, док у самој Монголији делује 32 почасних конзула других земаља (<http://www.mfa.gov.mn/>).

Треба истаћи да почасни конзули својим угледом и утицајем дају приметан допринос развоју билатералних односа између држава. У питању су, најчешће, личности које имају видан друштвени положај у држави пријема и

поседују лични квалитет, па на одговарајући начин могу да обављају поверене конзуларне послове.

У складу са тим, без обзира на све оправдане приговоре, ипак треба истаћи и пар разлога у корист ове установе, који уједно сведоче и о њеном значају.

Један од најзначајнијих разлога је финансијске природе. Иако иза сваке државе стоје значајна финансијска средства, велики је број земаља са којима се одржавају конзуларни односи. Ова установа захтева знатно мање средстава.

Уколико је обим конзуларних послова такав да не захтева постављање каријерног конзула, много је ефикасније поставити почасног, који ће обављати само простије послове и то првенствено оне везане за трговину, привреду, културу, спорт или уметност.

Ова установа је посебно важна за емиграционе земље, које на тај начин непосредно јачају везу са људима ван домовине.

Никако не треба занемарити привилегије, које можда нису видљиве на први поглед. Наиме ангажовањем угледног и искусног трговца који изузетно добро познаје тржиште, држава на нову територију ступа са великом сигурношћу.

Регулисање института почасних конзула у Републици Србији

Поред Бечке конвенције о конзуларним односима из 1963.године, положај почасних конзула у нашем праву регулисан је и Правилником о почасним конзулима из 2009.године (Правилник о почасним конзулима, *Службени гласник*, бр.72/2009). Овим Правилника институт почасних конзула постаје јаснији, а уједно функције, права и обавезе почасних конзула добијају своје утемељење у једном домаћем акту.

Алармантна потреба дефинисања и уређења функција, конзуларних послова, права и дужности почасних конзула изазвала је коначно доношење дуго припреманог Правилника. Уједно је одређено да почасни конзул своје функције обавља у складу са политиком и ставовима Владе Републике Србије, а на основу инструкција шефа сталне дипломатске мисије Републике Србије у држави пријема, или уколико ње нема, сталне дипломатске мисије Републике Србије која на нерезиденцијалној основи покрива државу пријема, односно руководиоца надлежне унутрашње јединице Министарства спољних послова (Правилник о почасним конзулима, *Службени гласник*, бр.72/2009).

Најзначајнији акт у овој области, Бечка конвенција о конзуларним односима из 1963.године, не уређује питање функција почасног конзула, већ се државама именована препушта та улога. Стога доношење дуго ишчекиваног Правилника круцијални значај има у овој области.

Тако се наводи да почасни конзул у вршењу своје функције активно доприноси унапређењу пријатељских односа између Републике Србије и државе пријема, информише јавност државе пријема о Републици Србији и њеном

привредном, научно-техничком, културном и укупном развоју, као и јавност Републике Србије о важним догађајима у држави пријема. Такође је предвиђено да почасни конзул помаже, у сарадњи са сталном мисијом, развој билатералних контаката и веза у свим областима од узајамног интереса, ангажује се на јачању веза између Републике Србије и припадника њене дијаспоре и цркве у држави пријема. Једна од важнијих функција почасног конзула свакако је и пружање помоћи држављанима Републике Србије и заштита права и интереса њених правних и физичких лица у држави пријема. Правилник предвиђа и обавезу указивања помоћи државним органима и званичницима Републике Србије, предузимање, на основу претходно добијених инструкција, конкретних мера на пружању неопходне помоћи држављанима Републике Србије у хитним и ванредним ситуацијама, учествовање у потрази за држављанима Републике Србије на свом конзуларном подручју, као и низ других функција (Правилник о почасним конзулима, *Службени гласник*, бр.72/2009).

У вршењу конзуларних послова почасни конзул има низ права и обавеза. Па тако има право да развија сарадњу и пријатељске односе са другим конзуларним функционерима и представницима других држава и међународних организација, да употребљава грб, заставу и химну Републике Србије, да уз сагласност сталне мисије или унутрашње јединице организује пригодне пријеме поводом државних празника Републике Србије или у другим приликама, као и друга права предвиђена Правилником (Правилник о почасним конзулима, *Службени гласник*, бр.72/2009). На сличан начин дефинисане су и обавезе почасног конзула.⁴

Важније одредбе Правилника су и да конзул не сме својим понашањем или активностима нарушавати свој лични углед или углед конзуларног представништва којим руководи, а тиме и међународни углед Републике Србије. Почасни конзул не сме наплаћивати таксу за конзуларне радње које обавља, изузев трошкове поштарине у случајевима када прослеђује предмете странака (Правилник о почасним конзулима, *Службени гласник*, бр.72/2009).

Закључак

Институт почасних конзула, у својој дугој историји, праћен је великим бројем приговора и критика. Несумњиво је да велики број приговора заиста има јако утемељење. Посебно, уколико њих посматрамо са аспекта стручности каријерних конзула.

Па је тако неминовно да немање квалификације и искуства за обављање појединих конзуларних послова ствара грешке које је понекад веома тешко

⁴ Почасни конзул има обавезу да остварује посете надлежним органима поводом свог ступања на дужност и престанка дужности, да присуствује прославама државних празника, да учествује у званичним међудржавним посетама, као и у другим званичним привредним, културним, спортским и другим манифестацијама на позив државе пријема, дипломатског кора или сталне мисије. Чланом 5 Правилника о почасним конзулима предвиђа се и низ других обавеза почасних конзула.

исправити. Постојање овакве могућности заиста оправдава став појединих држава да овај институт не прихвате.

Дуализам делатности почасног конзула представља велику опасност. Са једне стране, нереално је очекивати да неко ко има своје основно занимање пружи неопходну посвећеност и пажњу обављању функције почасног конзула. Док се са друге стране добијени повлашћени положај често користи за обављање основне делатности. На овом месту треба истаћи да сва морална посрнућа и порази који почасног конзула прате у његовој основној делатности, дубоко нарушавају углед и достојанство владе чије поверење уживају.

Правила конзуларног права припадају како међународном, тако и унутрашњем праву. Правне норме које регулишу ову област су нејединствене, како по карактеру правног поретка коме припадају, тако и по врсти извора конзуларног права. Управо та околност, ствара додатни проблем који прати и установу почасних конзула.

Напори који су уложени у настојању да се наведена необједињеност правних норми превазиђе, углавном су дали доктринарни допринос, док у пракси нема значајнијих резултата. Оваквим ставом не оспорава се значај Бечке конвенције о конзуларним односима. Од свог настанка па до данас, она је општеприхваћен акт на међународном плану који регулише конзуларне односе и сигурно је оправдала своје постојање. Међутим, недостаци и празнине саме Конвенције, као и последице које ови производе, не могу се негирати.

Познавање конзуларне материје генерално, а самим тим и оне која се односи на почасне конзуле, је недовољно, нарочито код државних органа и других установа и институција које решавају предмете са елементом иностраности. Остаје утисак да ни наша пракса, али ни међународно право нису конзуларној материји посветили неопходан степен пажње.

Међутим, да би се институт почасних конзула разумео у потпуности, ову категорију треба посматрати изоловано од онога што представља каријерни конзул. Јер само на тај начин се може схватити позитивно дејство ове установе, и објаснити отварање великог броја конзулата којима руководе почасни конзули.

Повећање међународне трговине, пловидбе, авионског саобраћаја, туризма, миграционих кретања изискује постојање и неговање установе почасног конзула. Стога, уколико бисмо почасном конзулу доделили мањи обим послова и одговорности, који није неопходан за ангажовање каријерног конзула, а на пољу трговине, саобраћаја, културе или спорта, ова установа би добила свој пун смисао. Велика афирмација конзуларног права у читавој међународној заједници, оправдано указује да би овако постављен институт почасног конзула, могао даље да се развија и усавршава у пракси.

Литература:

1. Biswanath, Sen (1979): *A Diplomat's Handbook of International Law and Practice*, The Hague-Boston, London
2. Graham H, Stuart (1952): *American Diplomatic and Consular Practice*, New York
3. Fauchile, Paul (1926): *Traite de Droit International Public*, Tome I, Paris
4. Babović, Bogdan (1962): *Počasni konzuli i kodifikacija konzularnog prava*, Jugoslovenska revija za međunarodno pravo 1, Beograd
5. Lopičić, Đorđe (2006): *Studije i ogledi o konzularnim odnosima*, Đorđe Lopičić, Beograd
6. Bartoš, Milan (1963): *Bečka konvencija o konzularnim odnosima i jugoslovenska praksa*, Jugoslovenska revija za međunarodno pravo 2, Beograd
7. Luke T, Lee (1966): *Viena Convention on Consular Relations*, Leyden
8. Levi, Miša (1963): *Bečka konvencija o konzularnim odnosima i jugoslovenska praksa*, Jugoslovenska revija za međunarodno pravo 2, Beograd
9. Rousenu, Charles (1980): *Droit International Public*, Tome IV, Paris
10. Mitić, Miodrag, Đorđević, Stevan (2007): *Diplomatsko i konzularno pravo*, Centar za publikacije Pravnog fakulteta Univerziteta i Beogradu, Javno preduzeće Službeni list SRJ, Beograd
11. Richsteig, Michael (1994): *Wiener Uebereinkommen ueber diplomatische und konsularische Beziehungen*, Baden-Baden
12. Gumenjuk, Boris (1980): *Osnovi diplomatičnoj ta konsuljskoj službi*, Kijev
13. Pravilnik o počasnim konzulima, *Službeni glasnik*, br.72/2009
14. Vienna Convention on Consular Relation, *United Nations, Treaty Series*, vol.596

THE ROLE AND THE SIGNIFICANCE OF THE HONORARY CONSULS

Summary: The thesis analyzes the institution of the honorary consul with special emphasis on its role and significance in the practice. At the beginning of the thesis there is presented the brief history of the honorary consul institution, the meaning of the term „honorary consul” and the problems of the codification of this institution.

The exposure of all roles, functions, privileges and immunities enjoyed by the honorary consuls represents the focus of the thesis. The thesis contains the analyzes of the honorary consul status through the prism of the international law, based on the provisions of the Vienna Convention on Consular Relations of 1963. Further, the thesis contains explanations of the functions, rights and obligations of the honorary consuls comparing to the national rights through the Analyzes of the Rulebook on the honorary consuls from 2009.

At the end, by the enumeration of the critics and the complaints, but also of those good sides of this institution, it is reached the conclusion about the significance of the honorary consuls' existence in the practice.

Key words: honorary consul, career consul, consulate, Vienna Convention on Consular Relations, Rulebook on the honorary consuls